

การปฏิบัติที่ดี (Best Practice)
เรื่อง: จังหวัดไอโอตินยั่งยืนมุ่งสู่เด็กตักสิลา ๔.๐ (Smart kids Takasila ๔.๐)
จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓

กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม

๑.ความสำคัญ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กไทยให้ดี เก่งและมีสุข จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศไทยให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน การดำเนินงาน Smart kids Takasila ๔.๐ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กให้ดีในวันนี้ คือการพัฒนาสังคมให้มีคุณภาพที่ดีในอนาคต โดยคุณภาพชีวิตของเด็กที่ดีจะนำสู่สังคมที่มีความมั่นคง ทำให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคงและเกิดการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน การดำเนินงาน Smart kids Takasila ๔.๐ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย Smart People ที่มีศักยภาพสูงทั้งด้านความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) ด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ด้านความฉลาดทางคุณธรรม (MQ) และด้านทักษะการบริหารจัดการเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) โดยยกระดับค่าเฉลี่ยสติปัญญาเด็กของจังหวัดมหาสารคาม จึงนำเอาประเด็นดังกล่าวมากำหนดเป็นวาระจังหวัดมหาสารคาม คือ จังหวัดไอโอตินยั่งยืนมุ่งสู่เด็กตักสิลา ๔.๐ (Smart Kids Takasila ๔.๐) ที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องในปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ ให้เด็กมหาสารคามเป็นคนดี เก่ง และมีสุข ขับเคลื่อนด้วย ๕ เป้าประสงค์ ๒๘ กิจกรรมหลัก ๑๒๖ ตัวชี้วัด ๓๖ หน่วยงานร่วมกันรับผิดชอบ ดังนี้

เป้าประสงค์ที่ ๑ เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตเกลือเสริมไอโอตินในจังหวัดมหาสารคามให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ มีการกระจายเกลือเสริมไอโอตินอย่างครอบคลุมให้ทุกครัวเรือนมีและบริโภคอย่างเพียงพอ โดยมี ๘ กิจกรรมหลัก มีหน่วยงานรับผิดชอบ ๑๑ หน่วยงาน มี ๑๙ ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ ๒ เพื่อให้เด็กมหาสารคาม ดี เก่ง มีสุข (ดี คือ มีวินัย/เก่ง คือ ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะ/มีสุข คือ แข็งแรง) โดยมี ๗ กิจกรรมหลัก มีหน่วยงานรับผิดชอบ ๑๓ หน่วยงาน มี ๔๖ ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ ๓ เพื่อให้เด็กมหาสารคามได้รับการบริโภคอาหารที่จำเป็นและเพียงพอ ได้แก่ ไขมัน ผักผักและปลา โดยมี ๕ กิจกรรมหลัก มีหน่วยงานรับผิดชอบ ๘ หน่วยงาน มี ๗ ตัวชี้วัด

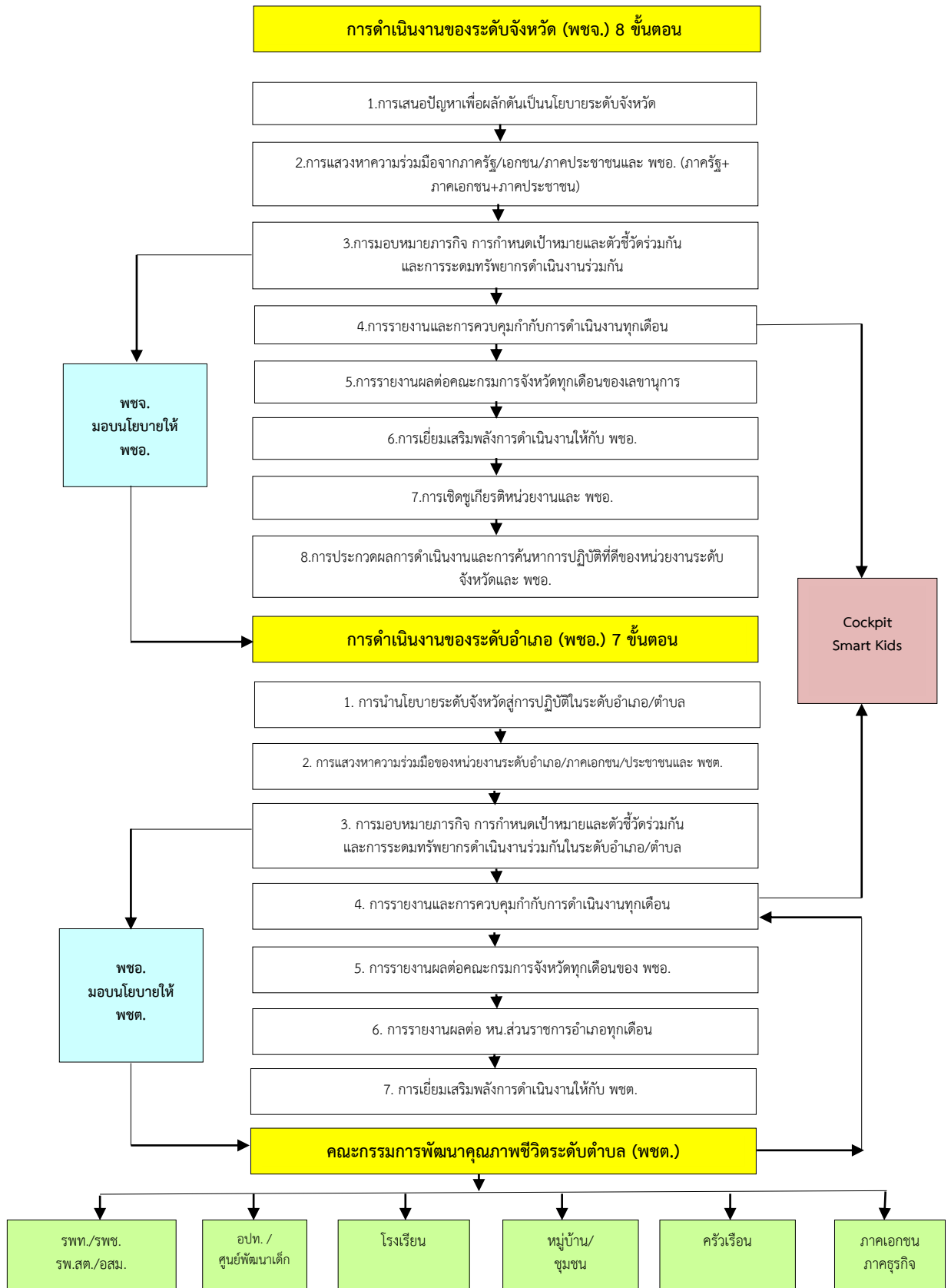
เป้าประสงค์ที่ ๔ เพื่อให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ในจังหวัดมหาสารคามเข้าถึงบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การดูแลระหว่างการจัดครรภ์ และการป้องกันโรคขาดสารไอโอติน และมีความรอบรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนมหาสารคามที่มุ่งสู่เด็กตักสิลา ๔.๐ โดยมี ๔ กิจกรรมหลัก มีหน่วยงานรับผิดชอบ ๑๘ หน่วยงาน มี ๔๒ ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์ที่ ๕ เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามได้รับความรู้และข่าวสารที่เพียงพอ เพื่อให้เกิดความตระหนักและมีความรอบรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนมหาสารคามที่มุ่งสู่เด็กตักสิลา ๔.๐ โดยมี ๔ กิจกรรมหลัก มีหน่วยงานรับผิดชอบ ๑๐ หน่วยงาน มี ๑๒ ตัวชี้วัด

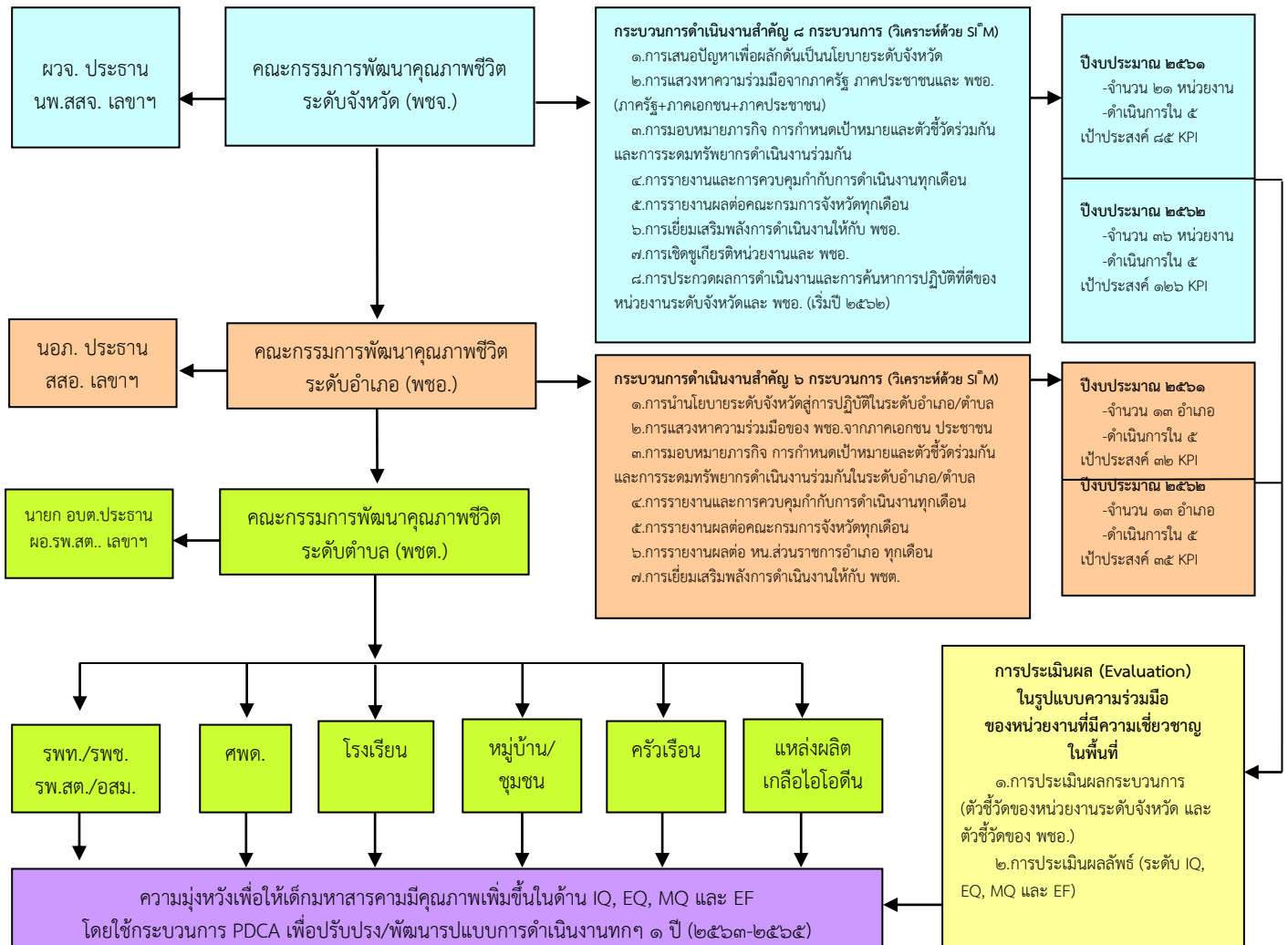
๒.วิธีดำเนินการ

การดำเนินงานจังหวัดไอโอดีนยั่งยืนมุ่งสู่เด็กตักสิลา ๔.๐ (Smart kids Takasila ๔.๐) มีขั้นตอนการดำเนินงานในระดับจังหวัด ๘ ขั้นตอน และอำเภอ ๗ ขั้นตอน ตามรูปภาพที่ ๑ โดยสรุปเป็น Model การดำเนินงาน Smart Kids Taksila ๔.๐ ของจังหวัดมหาสารคาม ตามรูปภาพที่ ๒

รูปภาพที่ ๑ รูปแบบ/ขั้นตอนการดำเนินงาน Smart Kids Taksila ๔.๐ ของจังหวัดมหาสารคาม

รูปภาพที่ ๒ รูปแบบ (Model) การดำเนินงานจังหวัดไอโอดีนยั่งยืนมุ่งสู่เด็กตักสิลา ๔.๐ (Smart Kids Taksila ๔.๐) ของจังหวัดมหาสารคาม

๓.ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานจังหวัดไอโอดีนยั่งยืนมุ่งสู่เด็กตักสิลา ๔.๐ (Smart kids Takasila ๔.๐) ของปีงบประมาณ ๒๕๖๒-๒๕๖๓ มีผลสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าประสงค์ ดังนี้

เป้าประสงค์ที่ ๑ เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตเกลือเสริมไอโอดีนในจังหวัดมหาสารคามที่มีคุณภาพให้เป็นที่ยอมรับมีการกระจายเกลือเสริมไอโอดีนให้ทุกครัวเรือนมีและบริโภคอย่างเพียงพอมี ๑๙ ตัวชี้วัด ปี ๒๕๖๒ ผ่านเกณฑ์ ๑๗ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๘๙.๔๗) ปี ๒๕๖๓ ผ่านเกณฑ์ ๑๘ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๙๔.๗๔)

เป้าประสงค์ที่ ๒ เพื่อให้เด็กมหาสารคาม ดี เก่ง มีสุข (ดี: มีวินัย เก่ง: ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะ มีสุข: แข็งแรง) มี ๔๖ ตัวชี้วัด ปี ๒๕๖๒ ผ่านเกณฑ์ ๓๗ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๘๐.๔๓) ปี ๒๕๖๓ ผ่านเกณฑ์ ๓๖ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๗๘.๒๖)

เป้าประสงค์ที่ ๓ เพื่อให้เด็กมหาสารคามได้รับการบริโภคอาหารที่จำเป็นและเพียงพอ เช่น ไขมัน พืชผัก และปลา มี ๗ ตัวชี้วัด ปี ๒๕๖๒ ผ่านเกณฑ์ ๖ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๘๕.๗๑) ปี ๒๕๖๓ ผ่านเกณฑ์ ๗ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๑๐๐)

เป้าประสงค์ที่ ๔ เพื่อให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ในจังหวัดมหาสารคามเข้าถึงบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การดูแลระหว่างตั้งครรภ์ และการป้องกันโรคขาดสารไอโอดีน และมีความรอบรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มุ่งสู่เด็กมหาสารคาม ๔.๐ มี ๔๒ ตัวชี้วัด ปี ๒๕๖๒ ผ่านเกณฑ์ ๔๐ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๙๕.๒๔) ปี ๒๕๖๓ ผ่านเกณฑ์ ๓๓ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๗๘.๕๗)

เป้าประสงค์ที่ ๕ เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดมหาสารคามได้รับความรู้และข่าวสารที่เพียงพอ เพื่อให้เกิดความตระหนัก และมีความรอบรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่มุ่งสู่เด็กมหาสารคาม ๔.๐ มี ๑๒ ตัวชี้วัด ปี ๒๕๖๒ ผ่านเกณฑ์ ๑๐ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๘๓.๓๓) ปี ๒๕๖๓ ผ่านเกณฑ์ ๕ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๔๑.๖๗)

โดยรวมทุกเป้าประสงค์มีจำนวน ๑๒๖ ตัวชี้วัด ปี ๒๕๖๒ ผ่านเกณฑ์ ๑๑๐ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๘๗.๓๓) ปี ๒๕๖๓ ผ่านเกณฑ์ ๙๙ ตัวชี้วัด (ร้อยละ ๗๘.๕๗)

๔.ผลลัพธ์การดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุขของ Smart Kids Taksila ๔.๐

ผลลัพธ์การดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุขของ Smart Kids Taksila ๔.๐ ที่เทียบแนวโน้มปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓ พบว่า

(๑) อัตราการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน ๑๒ สัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๕๙.๖๓, ๕๗.๓๓, ๘๓.๓๖, ๘๔.๘๓ และ ๘๗.๘๗ ตามลำดับ)

(๒) อัตราการฝากครรภ์ครบ ๕ ครั้งตามเกณฑ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๔๕.๑๑, ๓๘.๔๑, ๗๔.๔๓, ๘๘.๘๖ และ ๘๒.๓๐ ตามลำดับ)

(๓) ปัญหาหญิงตั้งครรภ์มีภาวะโลหิตจางมีแนวโน้มลดลง (ร้อยละ ๑๔.๓๔, ๑๕.๕๙, ๑๑.๖๖, ๑๓.๔๔ และ ๑๐.๔๔ ตามลำดับ)

(๔) ปัญหาหญิงตั้งครรภ์มีปริมาณไอโอดีนในปัสสาวะน้อยกว่า ๑๕๐ ไมโครกรัมต่อลิตรมีแนวโน้มลดลง (ร้อยละ ๖๐.๖๐, ๔๔.๗๖, ๓๖.๗๘, ๓๒.๖๐ และ ๓๒.๓๓ ตามลำดับ)

(๕) เด็ก ๐-๕ ปี ได้รับการคัดกรองพบพัฒนาการสงสัยล่าช้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๒๘.๖๗, ๓๑.๔๑, ๓๖.๒๔, ๓๙.๗ และ ๔๒.๑๗ ตามลำดับ)

(๖) เด็ก ๐-๕ ปี พัฒนาการสงสัยล่าช้าได้รับการติดตามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๘๕.๔๔, ๘๖.๗๔, ๙๔.๐๘, ๙๙.๓ และ ๙๗.๔๑ ตามลำดับ)

(๗) เด็ก ๐-๕ ปี พัฒนาการสมวัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๘๕.๔๔, ๙๕.๔๙, ๙๗.๕๔, ๙๙.๔๐ และ ๙๕.๐ ตามลำดับ)

(๘) เด็ก ๐-๕ ปี สูงดีสมส่วนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๔๘.๔๗, ๕๐.๕๓, ๔๖.๔๗, ๕๘.๗๐ และ ๖๗.๕๓ ตามลำดับ)

โดยผลลัพธ์การดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุขของ Smart Kids Taksila ๔.๐ ที่ยังคงเป็นปัญหาของจังหวัดมหาสารคาม คือ ระดับ TSH ในทารกแรกเกิดมากกว่า ๑๑.๒ mU/L มีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาเพิ่มขึ้น (ร้อยละ ๔.๘๕, ๗.๗๙, ๗.๙๔, ๘.๘๑ และ ๑๔.๔๒ ตามลำดับ)

๕.บทสรุป

จากการดำเนินงานจังหวัดไอโอดีนยั่งยืนมุ่งสู่เด็กตักสิลา ๔.๐ (Smart kids Takasila ๔.๐) ในปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ จังหวัดมหาสารคามได้ถอดบทเรียนการดำเนินงาน Smart Kids Takasila ๔.๐ พบว่า การพัฒนาโยบายเพื่อการขับเคลื่อนการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กให้ดี เก่งและมีสุข ควรต้องมี ๗ องค์ประกอบ ดังนี้

(๑) องค์ประกอบด้านโครงสร้าง (Structure) ประกอบด้วยโครงสร้างของคณะกรรมการจำนวน ๕ ระดับ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับชาติถึงระดับหมู่บ้าน

(๒) องค์ประกอบด้านข้อมูลข่าวสาร (Information)

(๓) องค์ประกอบด้านกระบวนการดำเนินงาน (Intervention) เป็นขั้นตอนการดำเนินงานในระดับจังหวัด ๘ ขั้นตอน และขั้นตอนการดำเนินงานในระดับอำเภอ ๗ ขั้นตอน

(๔) องค์ประกอบด้านนวัตกรรมในการดำเนินงาน (Innovation) เป็นการจัดการให้เกิดนวัตกรรม การดำเนินงานและนวัตกรรมที่เป็นผลลัพธ์การดำเนินงานที่เกิดขึ้นกับเด็กกลุ่มเป้าหมายหรือเกิดกับชุมชน

(๕) องค์ประกอบด้านการบูรณาการ (Integration) เป็นการแสวงหาความร่วมมืออย่างหลากหลายเพื่อการบูรณาการการดำเนินงาน (Integration) ให้เกิดการมอบหมายภารกิจด้วยกลวิธีการสร้างความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) ตามภารกิจปกติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กให้ดี เก่งและมีสุข ทั้ง ๕ ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน

(๖) องค์ประกอบด้านการกำกับติดตาม (Monitoring)

(๗) องค์ประกอบด้านการประเมินผล (Evaluation) โดย Cockpit Evaluation ในระดับจังหวัด โดยการพัฒนาแผนและรูปแบบการดำเนินการจากการถอดบทเรียนการดำเนินงาน Smart Kids Takasila ๔.๐ เป็นการบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนของจังหวัดมหาสารคาม และได้ประกาศเป็นวาระจังหวัดเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กให้เก่ง ดี มีสุข ด้วย ๕ เป้าประสงค์

๖.องค์ประกอบที่ทำให้ Smart kids Takasila ๔.๐ บรรลุผลสำเร็จ

องค์ประกอบที่ทำให้การดำเนินงานจังหวัดไอโอดีนยั่งยืนมุ่งสู่เด็กตักสิลา ๔.๐ (Smart kids Takasila ๔.๐) บรรลุผลสำเร็จได้ต้องมีภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนข้อเสนอการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กให้ดี เก่งและมีสุข ซึ่งต้องประกอบด้วยภาวะผู้นำ ๘ ประการ ดังนี้

(๑) ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ (การบริหารแบบมีอาชีพ)

(๒) ด้านการส่งเสริมการทำงานแบบบูรณาการและสร้างความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration)

(๓) ด้านการสร้างพันธมิตรและการส่งเสริมการทำงานแบบประชารัฐ

(๔) ด้านทักษะในการสื่อสาร (การบริหารคน)

(๕) ด้านการประสานสัมพันธ์

(๖) ด้านการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการคิดสร้างสรรค์

(๗) การพัฒนาภาวะผู้นำควบคู่ไปกับการทำงานเป็นทีม

(๘) ความสามารถในการจูงใจ โดยภาวะผู้นำมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กให้ดี เก่งและมีสุขเป็นอย่างยิ่ง เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้นโยบายประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

#####